

ORDA BİR KÖY VAR UZAKTA

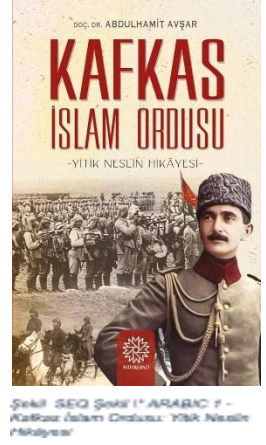
Kafkas İslam Ordusu: Yitik Neslin Hikâyesi, Doç. Dr. Abdulhamit Avşar, Mihrabad

Yayınları, İstanbul 2019,

ISBN 9786056846243

Esra Bulut ¹

Müellif Prof. Dr. Abdulhamit Avşar, 1964 yılında Çin'in Sincan Uygur Özerk² Bölgesine bağlı Yarkent'te dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de tamamlamış, 1986 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden birincilikle mezun olmuştur. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Anabilim Dalında yüksek lisansının ardından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında doktorasını yapmış, 2020 yılında ise profesör unvanını almıştır.³ Müellifin hayata geçirdiği pek çok çalışmaya bakıldığında radyo, televizyon ve yayıncılık üzerine yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu alanda ilk adımını 1987 yılında yapımcılık sınavını kazanıp TRT'de çalışmaya başlayarak atmıştır. TRT kanalı üzerinden yürütülen ulusal ve uluslararası (TRT Bakü Temsilciliği gibi) birçok projede üst düzey görevler almış, özellikle yapım ve yönetmenliğini üstlendiği belgesellerde elde ettiği başarılar nedeniyle çeşitli ödüllere layık görülmüştür.⁴ Yayın alanında üretken

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, mezun essrabulut22@gmail.com (Bu yazı Young Academia iş birliğinde, Dr. Kemal Yavuz Ataman yönetiminde "Küresel Düşünme ve Uzmanlık Atölyesi" kapsamında üretilmiştir.)

²Wikipedi Özgür Ansiklopedi, "Yarkent İlçesi" (Erişim tarihi 26.01.2025)
https://tr.wikipedia.org/wiki/Yarkent_%C4%B0l%C3%A7esi

³İstanbul Ticaret Üniversitesi, "Prof. Dr. Abdulhamit Avşar" (Erişim tarihi 26.01.2025)
<https://ticaret.edu.tr/prof-dr-abdulhamit-avsar/>

⁴İstanbul Ticaret Üniversitesi, "Prof. Dr. Abdulhamit Avşar".

olan yazarın kitap, makale ve dergi yazıları da bulunmaktadır. Üretim yelpazesinin bu kadar geniş olmasında kuşkusuz İngilizce, Uygur, Azerbaycan, Özbek, Kazak, Kırım Tatar Türkçelerini bilmesinin yanı sıra Osmanlı ve Kiril alfabelerini okuyabilmesinin de büyük katkısı bulunmaktadır. 2022 yılında İstanbul Ticaret Üniversitesi İletişim Fakültesinde profesör olarak başladığı görevine günümüzde aynı üniversitede rektör olarak devam etmektedir.⁵

Bir Derdin Hikâyesi

Her yola çıkış bir merakla başlar, her merakı da bir kıvılcım uyandırır. “Unutulan yitik bir neslin hikâyesidir bu.” cümleleriyle başlayan mevzubahis eserin kaleme alınması hikâyesi de buradan gelmektedir. Esasen belgesel yapımcısı unvanıyla tanınan yazar, görevi nedeniyle gittiği Azerbaycan’ın başşehri Bakü topraklarında yaşadığı, gördüğü ve maneviyatını derinden sarsan olayların etkisinden çıkamadığını ve araştırmalarına bu şekilde başladığını kitabın ilk sayfalarında kendisi ifade etmektedir.⁶ Azerbaycan halkı, kendi tarihinde derin izler bırakan Sovyet rejiminin saldırıları sonucunda ağır yaralar almıştır. Saldırıların ardından bir asra yakın zaman geçmesine rağmen anıları ilk günkü kadar taze hisseden Kafkas İslam Ordusu askerlerinden ve onların yakınlarından haber alma ümidiyle çıkılan yolun nihayetinde, bu kitap ortaya çıkmıştır. Türkiye’nin çeşitli şehirleri gezilerek, temas edilen kişilerden bilgiler toplanmış ve bu bilgiler ışığında yeni ailelere ulaşılmıştır. Belgesel olması niyetiyle yapılan röportaj kayıtları daha sonra, yazarın tasarrufuyla, “Tarih anlatımı hem sözlü hem yazılı olsa nasıl olurdu?” sorusuna cevap ararken varılan noktada sözlü tarih belgeselciliğine⁷ dönüşmüştür.

Cevapsız Mektuplar

Bolşevik İhtilali sonrası Azerbaycan’ın çeşitli bölgelerini işgal eden Ermeniler ve Ruslarla mücadele edebilmek için Osmanlı Devleti’nden yardım isteyen Azerbaycan’ın üst düzey yöneticilerine, Osmanlı Devleti tarafından tamamı gönüllüler arasından seçilmiş, adına Kafkas İslam Ordusu denen askeri birlikler gönderilmiştir. Bu orduya katılan askerlerin hem

⁵ İstanbul Ticaret Üniversitesi, “Prof. Dr. Abdulhamit Avşar”.

⁶ Abdulhamit Avşar, *Kafkas İslam Ordusu Yitik Neslin Hikâyesi* (İstanbul: Mihrabad Yayınları, 2019), 19.

⁷ Avşar, *Kafkas İslam Ordusu Yitik Neslin Hikâyesi*, 23.

Azerbaycan'da yaşıyan Türk kardeşlerinin hem de Ermeni ve Rus çetecilerine karşı İslam'ın izzet ve şerefini çiğnetmemek adına, vatanından, eşinden, dostundan, evladından, ailesinden ayrılmayı göze almaları ve ordunun adına özellikle "İslam" ifadesini eklemeleri ayrı bir anlam taşımaktadır. Sovyet rejimi, soğuk ve acımasız yüzünü tarihin her sahnesinde göstermekten çekinmediği gibi, bu perdede de oyununu sergilemiştir. Savaş sonrası dönemde Türk ve Müslüman olmalarından başka sebep aranmaksızın, sırf kendileriyle aynı din ve kimliğe sahip olmadıkları gerekçesiyle⁸ Sibirya'nın en ücra köşelerine, en ağır şartlara sürgüne gönderilen erlerin Türkiye'deki yakınlarından gelecek bir mektubu bekleyerek hayata tutunmaya çalışma hikâyeleri, röportaj yapılan kişilerin ortak anlatım konusu olması hasebiyle dikkat çekmektedir.

Bir Lisan İki İnsan

Kitapta dikkat çeken bir diğer husus da yerli halkla yapılan soru-cevap çalışmalarında herhangi bir değişikliğe gidilmeden, konuşmaların ilk ağızdan alındığı gibi, sade ve yalın haliyle yazıya aktarılmasıdır. Bu sayede okuyucu kendini bir kitabı okur gibi değil de karşısındaki kişiyi bilfiil dinliyormuş, onunla aynı ânı paylaşıyormuş gibi hissetmektedir. Bu aktarım sayesinde yazar, bazı kalıplaşmış algıları yıkarak bir belgeseli izlenir olmaktan çıkarıp okunur olmaya geçmesini okuyucuya aksettirme başarısını göstermiştir. Ancak tam da bu noktada yazara bir eleştiri getirmek de mümkündür. Her ne kadar Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi birbirlerine benzer alfabeyi kullanıyor, kelimelerin çoğu ortak havuz içerisinde bulunuyor ve kavramlar birbirine yakın anlamlarda karşılık buluyor olsa da en nihayetinde bazı kelimeler farklı kültürlerde farklı anlamları yansıtmaktadır. Ki dil ve dilin anlatım şekilleri, ait olduğu kültürün kimliğini oluşturan en önemli elemanlardır. Kitaptaki anlatılara müdahale edilmeden, yukarıda da değinildiği üzere 'konuşma dilinin' ham haliyle yazıya dökülmesi, devrik ve eksilteli cümlelerin çoğunlukta olması yazılanı anlama konusunda okuyucuya zaman zaman zorluklar yaşatabilmektedir.

Yazardan Mesajınız Var!

⁸ Avşar, *Kafkas İslam Ordusu Yitik Neslin Hikâyesi*, 54.

Müellif Avşar'ın da vurguladığı üzere⁹ tahlile konu olan kitap, Kafkas İslam Ordusuna katılmış ve Kafkas Cephesinde cansiperane mücadele ederek kahramanlık örneği sergilemiş askerlerin buram buram aile ve vatan hasreti kokan hikâyelerinden oluşmaktadır. Hikâyelerin verdiği hissiyatla okuyucu çoğu zaman kendini tüyleri ürpermiş ve gözleri yaşarmış halde bulabilmektedir. Peygamber sünnetini yerine getirmek için gerek savaş yoluyla gerek barış yoluyla tebliği hayat düsturu edinmiş kimselerin Türkiye'nin dört bir tarafındaki evlerinden yola çıkıp kilometrelerce yol kat ederek vardığı yerlere İslam'ı götürmeleri ve onu korumaya çalışması, geriye bıraktıkları en önemli miraslar arasındadır. Bu mirasın hassasiyetine binaen imkânı olan herkesin bu kitabı okuması önerilmektedir. Okuyucular arasından orada, uzakta bir yerlerde bacası tüten bir evi, köyü, yakını olanların çıkması kuvvetle muhtemeldir. Kim bilebilir?

⁹ Avşar, *Kafkas İslam Ordusu Yitik Neslin Hikâyesi*, 15.